

ben pedig ezeket mondta: „A mai atheista kultúra, amely részben vagy egészben bizonyos téves vallási formák visszautasításából eredt, közre-működhet, reakció módján, a hitele-sebb kereszténység újjászületésében. Úgy kell néznünk az atheizmusra, mint ami tisztító funkciót végez kö-rünkben, mert rákényszerít minket, hogy szabatosabb, magasabb, transz-cendensebb és igazabb eszmét alakít-sunk ki Istenről. Ez nem kis haszna korunk szellemi drámájának. Akkor

pedig, ha a mi hitgizságaink és er-kölcsei értékeink őszintébb és valódibb kifejeződését segíti elő a vallásos vi-lágban, nem is kell túlságosan rémul-dőznünk tőle.”

Befejezésül hadd idézzem VI. Pál koronázási beszédéből azokat a sza-vakat, amelyek ma már az olasz ka-tolicizmusban is megértésre találnek: „Túl a kereszténység határain van még egy másik dialógus, amelyet az egyháznak folytatnia kell: a dialógus a modern világgal.”

A KIS ÚT

Sógornőmmel, aki súlyosan, becsületesen vágón megrágmalmazott az uram előtt, már több hónappal ezelőtt megszakítottam a kapcsolatot. Képtelen vagyok ezt elfelejteni. Majd talán egyszer... Addig azonban nem tudok önmagam előtt hazudni s főleg nem akarok Isten előtt hazudni. Épp ezért, ha a Miatyánkot imádkozom, gondolatban átugrom a „miképen mi is megbocsátunk” részt. Tudom, hogy eljárásom nem egészen helyes, lelkileg zavar is, de hát én is csak ember vagyok...

Mint sorából kitűnik, a levélíró is érzi, hogy eljárás módja nem helyesel-hető. Mégis, bizonyos érdeklődő tiszte-letet kelt levelének olvasásakor az az őszinteség, mellyel becsületesen fel-tárja a pusztán emberi oldaláról tek-intve nagyon is érthető magatartá-sát. Kétségtelen, hogy legfájóbban, leg-érzékenyebben sebezhető pontja min-denkinek saját becsülete. Tán még a fizikai arcucsapást is könnyebb el-viselni, mint az ilyen rágmalmazó hát-batámadást. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy csak emberi, pusztán természetes oldaláról tekintve a dol-got, tudjuk őszinteségét értékelni.

Valóban, első pillantásra mindenki-nek úgy tűnnék, hogy az ilyenféle bel-ső ellenkezést nem lehet lélekben át-hidalni s épp ezért válik értelmetlen-né a Miatyánk „kritikus” mondatának ismételtetése is. Hazudni valóban nem szabad, legkevésbé pedig Istennek. Az imádságból sem lehet lélek nélküli sablont formálni. Ettől önmagunkat s másokat is feltétlenül óvnunk kell.

Valamiről azonban nekünk, gya-korló keresztényeknek, Krisztus kö-vetését vállalóknak sohasem szabad el-feledkeznünk. Már a keresztiséggel be

lettünk oltva Krisztusba s az ő termé-szetfeletti kegyelmeket közlő, egyszer-smind pedig természetfeletti gondolko-dást kialakító világába. Az „új emb-ert” kell formálnunk magunkban, a krisztusi új törvényre, új hangra kell mindenben ügyelnünk. Krisztus pedig így szól követőikhez: „Hallottátok a pa-rancsot: Szemet szemért, fogat fogért! Én pedig azt mondom nektek: tegyetek jót haragosaitokkal s imádkozzatok rágmalmazóitokért.”

Vasárnap reggel van. Öt perc hiány-zik még a tíz órai szentmise kezdetéig. A hívek százaai lépnek be a templom ajtaján, foglalják el helyüket a pa-dokban, az oszlopok között. Még nem szólalt meg a csengő és orgona, alig értek az emberek helyükre, s most itt is, ott is többen visszafordulnak. Van olyan, ki már a templomajtóban hir-telen hátat fordít s kifelé indul. Tán elmarad a szentmise, megbetegedett/ a miséző pap, rosszul érzik magukat a hívek? — Nem, csupán az történt, hogy sokaknak eszébe jutottak az Úr szavai: „Ha ajándékokat az oltárhoz viszed, s ott eszedbe jut, hogy fele-barátodnak valami panaszja van elle-ned, hagyd ott ajándékokat az oltár

előtt, menj, békülj ki előbb felebaráttoddal, azután jöjj vissza és ajánld fel ajándékedat.”

Valóban, mindennek így kellene történnie, ha a keresztény emberek Krisztus szavait megszívlelnék. Vagy tán nyugodtan feltehető lenne, hogy a keresztény házastársak, testvérek, rokonok, barátok, munkatársak mind-mind a legrendezettebb szeretetben élnek? Pedig Krisztus szavai teljesen egyértelműek, világosak. S azt hisszük, nem térünk el azok szellemétől, ha a krisztusi felszólítást így alakítjuk kissé át: Ha nem akarsz megbocsátani, ha nem akarsz megbékélni embertársaddal, inkább maradj kívül a templomon! — Persze, „kemény beszéd” ez, mondanák többen, mint már annak idején Krisztus kortársai ajkán is elhangzottak e szavak. Ugyanakkor azonban azt is hozzá kell tennünk: igaz beszéd, krisztusi szeretet parancsoló szavak. A valódi szeretet pedig sohasem a lágy simogatás, kedveskedés, hanem mindig az önelgyőzés, áldozat fémjelzi.

Bizony, e krisztusi követelmény ellen mindaz, ami még „pogány” bennünk, amit még nem járt át lényünkben a keresztívny nyomán születő kegyelem, lázadozik. S e lázadás önigazoló kifogásokat keres és talál. Olyanokat, mint „én nem gyűlölöm, csak nem köszönök neki”, — „igyekszem majd megbocsátani, de nem felejtem el”, — „majd ha ő közeledik, ha ő kér bocsánatot, én sem zárkózom el”, — s ehhez hasonlókat. Tudunk olyan esetről is, hogy valaki a szeretetlen lelkületet erősebbnek tartotta az áldozatőracs vonzásánál, mondván: „amíg ő odatérdel, én távol tartom magam.” Bizony, az ily fokú szeretetlen önbíráskodás már a gyűlöletnek sátáni bélyegét viseli magán. Az ilyeneknek nagyon is meg kéne szívlelniök *Nagy Szent Gergely* figyelmeztetését: „Dicséretes dolog, ha valaki az emberek előtt eltűri ellenségeit, ha azonban Isten előtt szeretni is igyekszik azokat, már erényt gyakorol, mivel Isten csak azt az áldozatot fogadja el kegyelmesen, melyet színe előtt a szeretet tüze gyújt meg a jócselekedeteknek oltárán.”

A mindennapi élet kis áldozatai között, a külső szemlélő előtt szinte teljesen homályban marad a lélek-

nek a szeretet, a megbocsátás győzelméért vívott minden belső harca. Tudjuk azonban jól, hogy befelé, a szív legmélyén mennyivel nagyobb önelgyőzést, az akaratnak megfeszítését igényli az ilyen győzelemnek kivívása — önmagunkkal, saját büszkeségünkkel, sőt olykor még józan igazságérzésünkkel szemben is. Naponta imádkozni, évente, havonta szentségekhez járulni, kisebb-nagyobb önmegtágadásokat végezni, mindez dicséretes keresztény magatartás. S mégis, mindennek csak akkor van és lehet értéke s értelme, ha a legfőbb parancsnak, a szeretet parancsának teljesítésével, egész szívünket adjuk Istennek. Nem felejthetjük el ugyanis Szent János evangelistának szavait: „Ha valaki azt mondja: Szeretem Istent és felebarátját gyűlöli, az hazug”. Ezért tehát mindaz, ki lélekben elszakad testvérétől, szívében embertársa ellen fordul, az Isten ellen is fordul. Ennek ellentétéképp pedig — *Szent Ágoston* szavaival — „semmi nem tesz hasonlóbbá Istenhez, mint az, hogy ellenségeinknek és bántalmazóinknak megbocsátunk”.

Helytelen lenne azonban, ha valaki, még ha pillanatnyilag úgy is érezné, hogy az ellene elkövetett súlyos sérelem fölött nem tud napirendre térni, és érzelmvilágát az ért sérelem túlotul felkorbácsolta, ebből azt a következtetést vonná le: elszakadtam a szeretettől, elszakadtam tehát Istentől is. Mint említettük, a szeretet parancsának teljesítése nem egyszer kemény önelgyőzést, az akaratnak nagyfokú igénybevételét kívánja. Épp ezért, ha érzelmvilágunk hosszabb-rövidebb ideig nagyon is háborog, ez még nem lehet akadály annak, hogy ne *akarjunk* őszintén fáradozni azon, hogy a szeretet legyen úrrá lelkünkben. Az őszinte igyekezetet pedig Isten fogja jutalmazni azzal, hogy kegyelmét adja: ne csak akarjunk, hanem *tudjunk* is szeretetben megbocsátani.

Nem ámfíthatjuk azonban önmagunkat, nem tételezhetjük fel saját gyarló természetünkről, hogy az első jószándék felkeltése után máris tárt karokkal fogunk sietni azok felé, kik minket súlyosan megbántottak. Krisztusnak fentebb idézett felszólítása első-sorban ugyanis csak azt kívánja tőlünk, hogy „imádkozzunk rágalmazóinkért”, hogy valóban szívünkben-lel-

künkben bocsássunk meg, az ellenünk vétkezőknek". És már az is dicséretes eredmény lesz, ha kissé elgondolkozunk az Úr szavain, ha megkondul lelkiismeretünk harangja s ilyen szavakat hallat: Ha tudatosan a szeretet ellen vétkezem, Isten ellen véték. Ha én nem akarok megbocsátani, hogyan várjam Isten bocsánatát? Pedig *Szent Atanáz* arra tanít, hogy ha nem bocsátasz meg s ugyanakkor mégis bo-

csánatért könyörögsz, nem imádságot végzel, hanem inkább átkot hívsz le önmagadra, midőn saját vétkeid bocsánatát kéred". Az ilyen kegyelem-ben fogant gondolatok nyomán már képesek leszünk parancsként meghal-ni az Írás szavát: „Aki szereti Isten-t, szeresse testvérét is.” Kivétel nélkül — minden testvérét.

Szennay András

NAPLÓ

ALKOTMÁNYUNK ÜNNEPÉN. Augusztus huszadikának kettős jellege van hazánkban. Országunk népe egyidejűen ünnepli a nagy országszervező Szent Istvánt és új alkotmányunk megszületését. Ezen a napon egy ezeréves múltba révedez a lelkünk és a messze jövőben kutató tekintetünk. Jelenünk minden évében különös módon összelelkezik ezen a napon a múlt és a jövő. Népünk ereje igaz hazaszeretetében rejlik. Emberek jönnek, emberek mennek, fáradoznak, dolgoznak, építenek, formálják a boldogabb jövőt és keresik az emberibb életet.

Az alkotmány társadalmi, gazdasági, politikai és államközösségi életünknek az alapköve. Megszabja igazgatási szerveink működésének módozatait, az állampolgárok egymáshoz való viszonyát, kapcsolatát, jogait és kötelességeit. A törvények, rendelkezések és intézkedések rendszeres összesűritése.

Azelőtt feudális, majd tőkés társadalom voltunk, amely az állampolgárokat nem emberi értékek szerint, hanem vagyoni helyzetük és rangjuk alapján bírálta el. Új alkotmányunk (1949. évi XX. tv.) szakított ezzel a múlttal és magyar életünk pillérévé az emberi egyenlőség elvét tette meg. Népünk ma már öncélú és független nemzeti keretben munkálja jólétét, ugyanakkor, amikor beleilleszkedik a dolgozó emberek világgözösségébe is. Jelenlegi alkotmányunk tehát nemcsak a múltnak a záróköve, hanem a belső felemelkedésnek az útját is kijelöli, amely a közösségi gondolat mind teljesebb érvényesülése felé vezet.

Nagy jelentősége van ennek az alkotmánynak vallási és egyházi szempontból is. Biztosítja a lelkiismeretbeli és vallásszabadságot (50. §). Kimondja az egyenlőséget és egyenjogúságot. Szigorúan tiltja a felekezetek közötti megkülönböztetést. Kihangsúlyozza a vallás szabad gyakorlásának jogát (54. §). Tulajdonképpen ezzel indokolja az egyház és állam szétválasztását. Ezeket az elveket mi katolikusok üdvözljük és helyeseljük. Alkotmányunk szelleme és elgondolásai ellen senkinek sem lehet kifogása.

Kétségtelen, hogy minden alkotmánynak és törvénynek a megvalósítása és végrehajtása emberekre van bízva. Ahol pedig emberek vannak, ott hibák és gyarlóságok is előfordulnak. A személyi kultusz idején nem egyszer érte sérelem az alkotmány szellemét. Az elkövetkező esztendőik azonban világosan megmutatták és bebizonyították, hogy a hiba az emberekben van és azok józansággal és ésszerűséggel orvosolhatók.

Népi alkotmányunk nagy jelentőségét és korszakalkotó erejét azokkal az eredményekkel mérhetjük legjobban, amelyeket az utolsó tizennégy év alatt hazánk felmutathat. A „három millió koldús” országából virágzó ország lett, amely minden polgárának egyformán gondját viseli. Nem fenyegeti dolgozó népünket a létbizonytalanság és munkanélküliség szomorú sorsa és veszedelme. A lakóházak tízezer épülnek évenként városainkban és falvainkban. A régebben elhagyott vidék éjszakai sötétségét ma holnap már mindenütt neonfény oszlatja el. Városaink, falvaink mind villamosítva vannak. Egyre sűrűbb autóbushálózatok kapcsolják össze őket. Rádiók, televíziók, kultúrházak, filmszín-